

הנביא מדבר על שבטי יהודה ובנימין, שעתידים לגלות.	
תשמעו את הדבר הזה שאני מדבר, משפחת יעקב, שנקראים על שם שבטי ישראל, הכוונה לשבט בנימין,	(א) שִׁמְעוּ זֶאת בֵּית יַעֲקֹב הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל
ושבט יהודה שיצאו ונזלו מהדלי של יהודה,	וּמִמֵּי יְהוּדָה יֵצְאוּ
שהם רגילים להשבע בשם ד',	הַנִּשְׁבָּעִים בְּשֵׁם יְדֹ וְדַ
כופל הדברים: ואת האלוקים של ישראל הם מזכירים בשבועה שלהם,	וּבְאֵל הַיִּי יִשְׂרָאֵל יִזְכִּירוּ
אך לבסוף אינם מאמתים את שבועתם, והם מדברים שלא בצדק.	לֹא אֶבְאֵת וְלֹא אֶבְצַדְקָה:
לפי התנהגותם, לא מגיע להם שיגאלו, אך בכל זאת יגאלו, כמו שמבאר.	
אך בגלל שהם נקראים אנשי ירושלים עיר הקודש,	(ב) כִּי מַעִיר הַקֹּדֶשׁ נִקְרָא
ובד' שהוא אלוקי ישראל בטחו וסמכו עליו,	וְעַל אֵל הַיִּי יִשְׂרָאֵל נִסְמְכוּ
שהוא נקרא בשם ד' צבאות, כי הוא אדון על כל הצבאות, ומכיוון שבטחו בו, אם לא יגאל אותם, יהיה חילול ה', שיאמרו אין כח ביד ד' להושיעם, לכן יגאל אותם.	יְדֹ וְדַ צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
הישועות הראשונות, הכוונה למפלת סנחריב, מלפני שהיתה, אמרתי שהיא תהיה,	(ג) הָרֵאשִׁי נֹת מֵאֵז הַגְּדֹתִי
ומהפה שלי יצאו הדברים האלה, והשמעתי אותם לכולם בפרסום,	וּמִפִּי יֵצְאוּ וְאֲשְׁמִיעֵם
פתאום עשיתי את מפלת סנחריב, שכולם בלילה אחת נפלו פגרי מתים, והמפלה באה עליהם.	פְּתָאֵם עֲשִׂיתִי וְתֵב אֲנִי:
בגלל שאני יודע שיש לכם לב קשה,	(ד) מִדַּעְתִּי כִּי קָשָׁה אֲתָה
והעורף שלכם כמו גיד של ברזל, שאי אפשר לכופף אותו, ולסובב אותו, שאינכם מסובבים את העורף שלכם לשמוע מוסר,	וְגִיד בְּרֹזֶל עֹרְפְּךָ
והמצח שלכם קשה כמו נחושת,	וּמִצְחְךָ נְחוֹשֶׁה:

הכוונה שמעִיזים פניהם, ומרימים את מצחם בגאווה.	
לכן אמרתי לכם שתהיה מפלת סנחריב עוד לפני שזה קרה, עוד לפני שבאה השמעתִי לך שתבוא,	(ה) וְאָגִיד לְךָ מֵאֵז
שמא תאמר כשתבוא שהע"ז עשתה את זה,	בְּטָרִם תָּבוֹא הַשְּׁמַעְתִּיךָ
והפסל שלי והע"ז שהתיכו אותה ממתכת, היא גזרה שיהיה.	פֶּן תֵּאמַר עֲצָבִי עָשָׂם וּפְסָלִי וְנִסְכֵי צֹוֹם:
שמעתם מהנביאים על הגזרה שנגזרה, היא מפלת סנחריב, ועכשיו ראיתם בעיניכם, איך שהכל התקיים,	(ו) שְׁמַעְתָּ חֲזָה כְּלָה
ואתם הרי יכולים להגיד, ששום פרט לא חסר ממה שהתנבאו,	וְאַתֶּם הֲלוֹא תִגִּידוּ
ועכשיו אשמיע לך גזרה חדש, היא מפלת בבל,	הַשְּׁמַעְתִּיךָ חֲדָשׁוֹת מַעֲתָה
ואת הדברים השמורים אתי, שעד עכשיו לא ידעתם עליהם, אני מודיע לכם.	וְנִצְרוֹת וְלֹא יִדְעֶתֶם:
עכשיו בשעה שאני מדבר אתכם, נבראה הגזרה הזאת,	(ז) עֲתָה נִבְרָאוּ
ולא לפני זמן רב,	וְלֹא אֵל מֵאֵז
וגם לא לפני מיום אחד,	וְלִפְנֵי יוֹם
ועד עכשיו לא ידעתם את הדברים האלה,	וְלֹא אֵל שְׁמַעְתֶּם
שמא תאמר, שכבר ידעתם על זה, אין זה נכון, שהרי רק עכשיו נבראה, ואיך הייתם יכולים לדעת.	פֶּן תֵּאמַר הֲנֵה יִדְעֶתִין:
ואע"פ שאתם רואים שרק ד' יודע דברים לפני שקרו, בכל זאת אינכם שומעים לדברי הנביאים,	(ח) גַּם לֹא שְׁמַעְתָּ
ואינכם רוצים לדעת את דברי התורה,	גַּם לֹא יִדְעֶתָ
וכבר מזמן אינכם רוצים לפתוח את האזנים לשמוע את דברי ד',	גַּם מֵאֵז לֹא פִתְחָה אָזְנוֹךָ
כי אני יודע שבכל דור ודור אתם בוגדים בי,	כִּי יִדְעֶתִי בְּגוֹד תִּבְגְּדוּ
וכבר כשיצאתם מבטן אמכם, כלומר מאז שנבחרתם לעם,	וּפִשְׁעֵי מִבְּטְנִי קָרָא לְךָ:

כבר קראו לכם פושעים.	
בשביל כבוד שמי שלא יהא חילול ד', אאריך את כעסי, ולא אעניש אתכם מיד,	(ט) לְמַעַן שְׁמִי אֲאָרִיךְ אִפִּי
כופל הדברים, וכדי שיה שמי מהולל, אאריך לך את האף שלי, הכעס נקרא על שם האף של האדם, בגלל שכשאדם כועס, יוצא עשן מהאף,	וְתִהְיֶה אִתִּי אֶחְטֶם לְךָ
ולכן לא אכרית אותך, אע"פ שאני כועס עליך.	לְבַלְתִּי הַכְרִיתֶךָ:
הנה צרפתי וניקיתי אותך להסיר את העונות,	(י) הִנֵּה צִרְפָּתִיךָ
ולא כמו שמצרפים כסף בכלי הזיקוק, שצורת הזיקוק הוא ע"י שמתכיים את הכסף באש, וע"י זה מסתלקים כל הסיגים, אך אתכם לא אזקק באש הגהינום,	וְלֹא אֶבְכְּסֶךָ
בחרתי לנקות אותך מהעונות, בכלי שנקרא כור, בעינוי ושעבוד.	בְּחַרְתִּיךָ בְּכֹרַע נִי:
הישועה שאעשה לכם, לא לכבודכם אעשה זאת, אלא למען כבודי,	(יא) לְמַעַנִי לְמַעַנִי אֶעֱשֶׂה
כי איך אתן לכבודי שיחולל בין הגוים, שיאמרו שד' לא יכול להושיע ח"ו,	כִּי אֵיךְ יִחַל
ומה שצריך לכבד אותי, לא אתן לאלהים אחרים שיתגאו שהם עאשו את הישועה.	וְכִבּוּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֶן:
תשמעו אלי היהודים שנקראים על שם יעקב, שהוא שם שקרא לו אביו,	(יב) שְׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב
מזכיר אותם גם בשם ישראל, שהוא השם שד' קרא כך ליעקב,	יִשְׂרָאֵל מִקֵּץ רְאִי
רק אני קל ואין עוד אחר חוץ ממני,	אֲנִי הוּא
אני הייתי הראשון לפני שנברא העולם,	אֲנִי רִאשׁוֹן
ואני אהיה אחרון כשיגמר העולם.	אֲף אֲנִי אַחֲרוֹן:
גם היד השמאלית שלי בראה את יסודות הארץ,	(יג) אֲף יְדֵי יְסוּדֵה אֶרֶץ
באותו זמן שיד ימין שלי	וַיְמִינִי טִפְחָה שְׁמַיִם

עשתה את השמים, ואומר "טפחה" מלשון טפח של כף היד,	
ע"י קריאה בפה יצרתי אותם ולא במעשה, ומיד עמדו שניהם כאחד.	קָרָא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחַד:
התאספו ותשמעו מה שאני אומר,	(יד) הִקְבְּצוּ כְלַכֶּם וּשְׁמְעוּ
מי מכל עובדי הפסלים יודע לומר את מה שכתוב בהמשך, שד' אוהב אותי,	מִי בְהֶם הִגִּיד אֶת אֱלֹה
את אותו שיעשה את רצון ד' בבבל, הכוונה לכורש,	יָד וְד אֱהָבו יַעֲשֵׂה חֻפְצוֹ בְּבָבֶל
ואת החוזק של הזרוע שלו יראה על הכשדים.	וְזָר עוֹ כְּשָׁדִים:
רק אני בעצמי דברתי שכורש יעשה דבר זה,	(טו) אֲנִי אֲנִי דִבַּרְתִּי
וגם אני הערתי בלבו שיבוא, הבאתי אותו לבבל, והצליח בדרכו.	אֲפִי קָרָאתִיו הֵבִיא תִּיּוֹ וְהִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ:
תתקרבו אלי ותשמעו מה שאני מדבר אליכם,	(טז) קָרְבוּ אֵלַי שְׁמְעוּ זֵאת
מפלת סנחריב שהיתה מפלה הראשונה, לא דברתי עליה בסתר, אלא בגלוי,	לֹא מֵרֶם אֲשֶׁר בַּסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי
מזמן שגזרתי את הגזרה, הייתי שם לתת נבואה, ופרסמתי אותה ע"י עבדי הנביאים,	מַעַת הָיְתָה שֵׁם אֲנִי
ועכשיו ד' שלח אותי,	וְעַתָּה אֲדַנִּי יְד וְד שְׁלַחֲנִי
וע"י המלאך שלו באה אלי נבואה, להשמיע על מפלת בבל.	וְרוּחּוֹ:
כך אומר ד', גואל ישראל, קדוש בישראל,	(יז) כֹּה אָמַר יְד וְד גֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
אני ד' שמלמד אתכם דברים שיהיו לכם לתועלת,	אֲנִי יְד וְד אֵל הַיּוֹד מְלַמֵּד לְהוֹעִיל
אני מדריך אתכם בדרך שאני רוצה שתלכו בה.	מְדַרְיֶכְךָ בְּדֶרֶךְ תִּלְךָ:
אילו הייתם מקשיבים למצוות שלי,	(יח) לֹא הִקְשַׁבְתָּ לְמִצְוֹתַי
הייתם זוכים שהיה מתרבה לכם השלום, כמו מים של נהר,	וַיְהִי כִנְהַר שְׁלוֹמֶךָ

והייתי עושה אתכם צדקות וישועות גדולות כמו גלי הים.	וְצִדְקַתְךָ כְּגַלֵּי הַיָּם:
ואז היו לכם ילדים רבים כמו חול,	(יט) וַיְהִי כַחֲוֹל זְרָעֶךָ
כופל הדברים, והייתם זוכים שיהיו לכם צאצאים רבים, כמו הצאצאים שיוצאים מהדגים שנמצאים בים, (הנביא מכנה את הים כאילו הוא המעים שמהם יוצאים הדגים),	וְצִאֲצָאֵי מַעֵיךָ כַּמַּעוֹתָיו
ואע"פ שלא הקשבתם למצות שלי, אעפ"כ לא יכרת, ולא ישמד השם של הילדים שלכם לגמרי	לֹא אֶיְכָרֵת וְלֹא יִשְׁמַד שְׁמוֹ מִלְּפָנָי:
ד' אומר לכם, בזמן הגאולה מבבל, תצאו מבבל,	(כ) צֵאוּ מִבָּבֶל
תברחו מהכשדים,	בְּרַחוּ מִכַּשְׁדִּים
בקול של שירה ושמחה,	בְּקוֹל רִנָּה
תגידו ותשמיעו את הבשורה הזאת,	הַגִּידוּ הַשְּׁמִיעוּ זֵאת
תוציאו את הבשורה הזאת בפרסום, שתישמע עד קצה הארץ, מה היא הבשורה:	הוֹצִיאוּהָ עַד קֶצֶה הָאָרֶץ
תאמרו שד' גאל את עם ישראל עבדיו, המכונים בשם יעקב.	אָמְרוּ גָּאֵל יְדֹ וְדַ עֲבָדָיו יַעֲקֹב:
ולא יהיו צמאים במקומות השוממים והחרבים שיוליך אותם שם,	(כא) וְלֹא אֶצְמָאוּ בְּחֶרְבוֹת הוֹלִיכֵכֶם
מים מסלע יעשה שינזלו להם, כדי שלא יהיו צמאים,	מֵיִם מִצּוֹר הַזֵּיֵל לָמוֹ
כופל הדברים, יבקיע להם סלע, שיזלו משם מים.	וַיִּבְקַע צוֹר וַיִּזְבוּ מַיִם:
כל הטובה תהיה לישראל, אבל לבבלים שהם רשים, לא יהיה שלום, ולכן ישלח ד' את כורש להחריב את בבל.	(כב) אֵין שְׁלוֹם אָמַר יְדֹ וְדַ לְרַשְׁעִים:

תשמעו אלו שיושבים באי הים אל ד',	(א) שְׁמַעו אֵיִם אֱלֵי
ותקשיבו האומות שגרים רחוק מארץ ישראל,	וְהִקְשִׁיבוּ לְאֲמִים מְרְחוֹק
כבר מבטן אמי קרא לי ד' בשם ישעיהו, לרמוז שאתנבא על ישועות,	יְדֹ וְדַ מִּבְּטָן קִרְאַנִּי

ממעי אמי הזכיר שמי:	כופל הדבר: מהמעים של אמי הזכיר את שמי ישעיהו.
(ב) וישם פי כחרב חדה	ועשה את פי כמו חרב מחודדת, להוכיח את הרשעים, והתנבא נבואות של פורענות על הרשעים,
בצל ידו החביאני	בצל של יד ד' החביא והסתיר אותי, שלא יוכלו לפגוע בי,
וישימני לחץ ברור	ועשה אותי כמו חץ נקי מחלודה, שאוכיח ואתנבא,
באשפתו הסתירני:	כיון שהמשיל את ישעיהו לחץ, הזכיר שד' הסתיר אותו, כמו בתוך נרתיק החיצים שנקרא שפה.
(ג) ויאמר לי עבדי אתה	ישעיהו אומר, ד' אמר לי, אתה מוכן לעשות שליחותי, כמו עבד לאדונו,
ישראל אשר בך אתפאר:	ד' אמר לי שהוא מתפאר בי, ככל עם ישראל כולו.
(ד) ואני אמרתי	אמרתי, כשראיתי שאינם מקבלים דברי התוכחה,
לריק יגעתי	לחינם עמלתי, ולא אקבל שכר, עבור מה שהוכחתי אותם,
לתהו והבל כחי כליתי	לדבר ריק, ולדבר שאין בו ממשות, בזבזתי את הכח שלי,
אכן משפטי את יד וד	אבל באמת משפט תשלום השכר נמצא אצל ד', וישלם לי שכר, כיון שעשיתי את מה שמוטל עלי,
ופעלתי את אל הי:	כופל הדבר: ושכר הפעולה שלי, נמצא אצל אלוקי.
(ה) ועתה אמר יד וד	ועכשיו אמר ד',
יוצרי מבטן לעבד לו	שברא אותי מהטן שאהיה לו לעבד, ללכת בשליחותו,
לשוב יעקב אליו	שאחזיר בתשובה את יעקב שישוב אליו,
וישראל לא אלו\לו\}	וישראל יחזרו ויתאספו אל ד',
ואכבד בעיני יד וד	וע"י זה אהיה מכובד בעיני ד',
ואל הי היה עזי:	ואלוקי היה לי לחוזק, שלא יוכלו הרשעים לפגוע בי. כוונתו שאע"פ שלא קבלו את התוכחה שלו, היה נכבד בעיני ד', והיה לו לחוזק.

ד' אמר לי ,	(ו) ויִאמֶר
זאת מתנה מדאי קלה וקטנה עבורך ,	נָקַל
שתהיה שליח שלי ,	מְהֵי־וְתֵן לִי עֶבֶד
להעמיד את שבטי ישראל באמונת ד' ,	לְהִקִּים אֶת שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל בְּ
ואת ישראל שמוקפים במה שהיצה"ר מפתה אותם , להחזיר אותם אל ד' , (וממשיל את זה לעיר שמוקפת בחיילים) ,	וְנִצִּירֵי \ {וְנִצְוֹרֵי\} יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב
אלא אתן לך מתנה יותר גדולה , אעשה אותך למתנבא ומבשר על הגאולה העתידה , תהיה לאור לגוים , שיראו את הישועה ,	וְנִתְּתִיךָ לְאוֹר גּוֹיִם
הישועה שלי תהיה מקצה הארץ ועד קצהו .	לְהִיֹּת יִשׁוּעָתִי עַד קֶצֶה הָאָרֶץ :
כך אומר ד' שגואל את ישראל , והוא הקדוש בישראל ,	(ז) כֹּה אָמַר יְהוָה גֹּאֲלֵי יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁוֹ
לעם ישראל שהם בזויים בנפשם ,	לְבַז הַנֶּפֶשׁ
שכל אומה מואסת בהם ,	לְמִתְעַב גּוֹי
שהם כמו עבדים של כל מיני מושלים ,	לְעֶבֶד מְשָׁלִים
בזמן הגאולה , יראו אותם מלכי הגוים , ויקומו מפניהם ,	מְלָכִים יִרְאוּ וְקָמוּ
וכשיראו אותם שרים ישתחוו ,	שָׂרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ
ד' יעשה זאת לא לכבוד ד' , אלא למען ד' שנאמן בהבטחתו שהבטיח שיהי עם ישראל ,	לְמַעַן יְהוָה וְדַאֲשֶׁר נֶאֱמַן
כופל הדבר: למען ד' קדוש בישראל שבחר בך .	קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל וַיִּבְחַרְךָ :
כך אומר ד' ,	(ח) כֹּה אָמַר יְהוָה
בזמן שתעשו את רצוני , אענה לכם כשתצטקו אלי להציל אתכם מצרתכם ,	בְּעַת רְצוֹן עֲנִיתִיךָ
ובזמן שתצטרכו לישועה מצרות אעזור לכם ,	וּבְיוֹם יִשׁוּעָה עֲזַרְתִּיךָ
ובכל דור אשמור אתכם שלא תכלו ,	וְאֶצְרִיךָ

וְאֵשִׁים אֲתֹכֶם לַעֲם שֵׁשׁ לֹו בְּרִית אֲתִי ,	וְאֲתַנְּךָ לְבְרִית עִם
לְהַקִּים אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ,	לְהַקִּים אֶרֶץ
לְהַנְחִיל לָכֶם נַחֲלוֹת שִׁבְעֵבֶר הֵיוּ שׁוֹמְמִים .	לְהַנְחִיל נַחֲלוֹת שִׁבְעֵבֶר :
מֵה שֶׁד' אָמַר שִׁשְׁמֹר אֶת יִשְׂרָאֵל מִכְּלִיָּהּ , זֶה עַד שִׁיִּגִיעַ הַזְּמַן שִׁיאֲמַר ד' לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם אֲסוּרִים בַּגְּלוֹת , שִׁיִּצְאוּ ,	(ט) לְאֲמֹר לְאֲסוּרִים צְאוּ
לֹא לֹו שֶׁהִסְתַּתְּרוּ בַּמְּקוֹמוֹת חֲשׂוּכִים מִפְּחַד מְאוּיָבִים , יֹאמַר לָהֶם הִתְגַּלוּ וְתִצְאוּ לְאוֹר הַיּוֹם ,	לְאֲשֶׁר בַּח שֶׁךְ הַגְּלוּ
יְהִיָּה לָהֶם מִרְעָה בְּדַרְכֵיכֶם , אֲעִ"פּ שֶׁבְּדֶרֶךְ כָּלֵל אֵין שֵׁם מִרְעָה ,	עַל דְּרָכֶיךָ יִרְעוּ
וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת הַגְּבוּהִים שֶׁבְּדֶרֶךְ כָּלֵל אֵין שֵׁם מִרְעָה , יְהִיָּה לָהֶם שֵׁם מִרְעָה . הַכּוּוֹנָה שֶׁאֲעִ"פּ שִׁיִּחְזְרוּ דֶרֶךְ הַמְּדַבֵּר , יְהִיָּה לָהֶם כָּל צִרְכָם .	וּבְכָל שְׁפִיָּים מְרַעִיתֶם :
לֹא יְהִיוּ רַעֲבִים , וְלֹא יְהִיוּ צִמְאִים , בְּדֶרֶךְ חֲזַרְתֶּם מִהַגְּלוֹת ,	(י) לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמְאוּ
לֹא יִכְאִיבוּ לָהֶם הַחֹם שֵׁשׁ בְּאוֹיֵר וְגַם לֹא הַשֶּׁמֶשׁ ,	וְלֹא יִכֹּם שָׁרֵב וְשֶׁמֶשׁ
כִּי ד' שֶׁמְרַחֵם עֲלֵיהֶם , יִנְהַיֵּג אוֹתָם ,	כִּי מְרַחֵם יִנְהַגֵּם
וּבַמְּקוֹם שֵׁשׁ מִים נוֹבְעִים , יִנְהַיֵּג אוֹתָם .	וְעַל מְבוּעֵי מִים יִנְהַלֵּם :
וְאֵשִׁים אֶת כָּל הַהַרִים לְדֶרֶךְ כְּבוֹשָׁה וְסִלּוּלָה ,	(יא) וְשֶׁמְתִי כָּל הָרִי לְדֶרֶךְ
וּבַמְּסִילוֹת שִׁילְכוּ , הַמְּקוֹמוֹת שֵׁשׁ בָּהֶם עִמְקִים יִתְרוֹמְמוּ , כְּדִי שֶׁהִדְרֵךְ תִּהְיֶה יִשְׂרָאֵל , וְיִוָּכְלוּ לְלַכֵּת בָּהּ .	וּמְסִלֹוֹתֵי יִרְמֹוּן :
הִנֵּה מְקַצֵּת מִהַיְהוּדִים יְבוּאוֹ מִרְחֹוֹק , הַכּוּוֹנָה מִצַּד מִזְרָח ,	(יב) הִנֵּה אֶלֶּה מְרַחֲוֹק יְבוּאוֹ
וּמְקַצֵּת מִהַיְהוּדִים יְבוּאוֹ מִצְפוֹן (זו בְּבֵל) , וּמִמְעַרֵב (זו אֲשׁוּר) ,	וְהִנֵּה אֶלֶּה מִצְפוֹן וּמִיָּם
וּמְקַצֵּת יְבוּאוֹ מֵאֶרֶץ דְּרוֹם .	וְאֶלֶּה מֵאֶרֶץ סִינַיִם :
הַנְּבִיא מֵתָאֵר אֶת גּוֹדֵל הַשְּׂמֵחָה שֶׁתִּהְיֶה בְּעוֹלָם ,	

השמים ישבחו,	(יג) רְנוּ שָׁמַיִם
ותשמחי הארץ,	וְגִילִי אֶרֶץ
ותפתחו פה להרים קול של שמחה, ההרים,	יִפְצְחוּ \ {וּפְצְחוּ\} הָרִים רְנָה
כי ד' ניחם את עמו ישראל,	כִּי נִחַם יְדֹוּד עַמּוֹ
ואת ישראל שהם כמו עניים ירחם ד'.	וְעַנְיָיו יִרְחָם:
ציון אומרת שד' עזב אותה,	(יד) וְתֵאמַר צִיּוֹן עֲזָבָנִי יְדֹוּד
וד' שכח ממני.	וְאֵד נִי שָׁכַחְנִי:
ודאי שאין הדבר כך, כי האם יש כזה דבר שאשה שוכחת את הולד הרך,	(טו) הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוֹלָה
האם יש כזה דבר שאשה תקשה את הלב שלה מלרחם על הבן שנולד ממנה,	מִרְחָם בֶּן בִּטְנָה
גם אם יקרה אי פעם שאלו תשכחנה את ילדיהן,	גַּם אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה
אבל אני לא אשכח אותך אף פעם.	וְאֲנִי כִּי לֹא אֶשְׁכַּחְךָ:
הרי אתם זכורים אצלי, כאילו שאתם חקוקים על כף ידי,	(טז) הֵן עַל כַּפַּיִם חֻקֵּי תִיךָ
החומות שלך תמיד עומדים לנגד עיני, לזכור מהם ולבנות אותם.	חוֹמֹת תִיךָ נִגְדֵי תָמִיד:
הבנים שלך מיהרו לשכוח את ארץ ישראל יותר מהר ממה שאני שכחתי,	(יז) מְהֵרוּ בְנֵיךָ
ההורסים והמחריבים את הארץ שלך, יצאו ממך, ולא אני החרבתי.	מְהַרְסֵיךָ וּמַחְרְבֵיךָ מִמֶּךָ יֵצְאוּ:
את ציון תרימי את עיניך מסביב ותראי,	(יח) שְׂאֵי סְבִיב עֵינֶיךָ וּרְאִי
כל הבנים שלך התאספו ובאו אליך חזרה,	כָּלֶם נִקְבְּצוּ בָאוּ לָךְ

חַי אָנִי נְאֻם יְדֹוּד	נשבע ד' כמו שאני חי ,
כִּי כָל־כַּעֲדֵי תִלְבָּשִׁי	כי כל הבנים שלך יפארו אותך, כמו תכשיט יפה,
וּתְקַשְׂרִים כַּכְּלָה:	ותקשרי אותם בצואר ליופי, כמו כלה שקושרת בחוטי משי את השער שלה.
(יט) כִּי חָרַב תִּיךְ וְשִׁמְחָה תִּיךְ	כי הדאגה שהיה לך מהחורבות והמקומות השוממים, כבר לא תהיה לך דאגה,
וְאֶרֶץ הָרִסְתִּיךְ	וכבר לא תהיה לך דאגה מהארץ ההרוסה שלך,
כִּי עַתָּה תִּצְרִי מִיּוֹשֵׁב	כי עכשיו הכל יהיה מיושב באנשים, עד שיהיה המקום צר מרוב בני אדם,
וְרָחֲקוּ מִבְּלַעֲיִיךְ:	ויהיו רחוקים ממך כל אלו שהיו משחיתים אותך.
(כ) עוֹד יֵאמְרוּ בְּאֲזַנֶיךָ	עוד יגיע זמן שיאמרו לך באזנים שלך,
בְּנֵי שִׁכְלִיךְ	הבנים שהיו אבודים ממך,
צַר לִי הַמָּקוֹם	צר לנו המקום מחמת ריבוי היושבים שם,
גָּשָׁה לִי וְאִשְׁבָּה:	כל אחד יאמר לחבר שלו, תרחק כדי שיהיה לי מקום לשבת.
(כא) וְאָמַרְתְּ בְּלִבְבְּךְ	ואז תחשבי בלב,
מִי יֵלֵד לִי אֶת אֱלֹהִים	מהיכן הגיעו כל כך הרבה אנשים,
וְאֲנִי שֹׁכֵלָה	והרי הרבה זמן שהילדים אבודים ממני,
וְגִלְמוּדָה	ואני נמצאת לבדי יחידית,
גְּלָה וְסוּכָה	הרי הבנים שלי גלו וסרו ממני,
וְאֱלֹהִים מִי גִדְּלָה	ואלו הבנים מי גידל אותם,

הרי אני נשארתי בעצמי,	הן אני נשארתי לבדי
אלה שבאו מאיזה מקום באו.	אלה איפה הם:
כך אומר ד' אלוקים,	(כב) כה אמר אדני יד וד
הנה ארים את היד שלי לגוים, לרמוז להם שיביאו את עם ישראל לארצם,	הנה אשא אל גוים ידי
ואל העמים ארים מקל גבוה,	ואל עמים ארים נסי
ויביאו את הבנים שלך בכנף בגדם,	והביאו בניך בחצן
והבנות שלך תהיינה נסחבות על הכתפים. הכוונה שיביאו אותם בדרך כבוד.	ובנתיך על כתף תנשאנה:
המלכים יהיו המגדלים שלך,	(כג) והיו מלכים אמניך
והשרות יניקו את בניכם,	ושרותיהם מיניקתיך
על פניהם יפלו על הארץ וישתחו לך,	אפיים ארץ ישתחו לך
ואת העפר שבגליך ילקקו, הכל ענין הכנעה,	ועפר רגליך ילקכו
אז תדעי שאני ד' בעל יכולת,	וידעת כי אני יד וד
לא יתביישו אלו שמקוים לך, כי יתקיים הדבר.	אשר לא יבשו קוים:
אתם חושבים שאי אפשר לקחת מעשו הגבור את השלל שלקח,	(כד) היקח מגבור מלקוח
ואתם חושבים שאי אפשר לקחת את הבהמות שלקח, שקויים שבי, שלקח אותם מיעקב הצדיק.	ואם שבי צדיק ימלט:
כי כך אומר ד',	(כה) כי כה אמר יד וד
שבאמת כן אפשר לקחת את הבהמות מיד עשו הגבור,	גם שבי גבור יקח
ואת השלל שלקח עשו החזק	ומלקוח עריץ ימלט

אפשר להציל מידו,	
ועם אלו שרבים אתך אני אריב,	וְאֵת יְרִיבְךָ אֲנִי כִי אֲרִיב
ואת הבנים שלך אני אציל.	וְאֵת בְּנֵיךָ אֲנִי כִי אוֹשִׁיעַ:
ואני אאכיל את החיות את הבשר של אלו שציערו אותך באונאת דברים,	(כו) וְהֶאֱכַלְתִּי אֶת מוֹנֵיךָ אֶת בְּשָׂרָם
וכמו יין שנסחט מהענבים אשקה את דם האויבים לעופות, והם ישתכרו מרוב דם,	וְכַעֲסִיס דָּמָם יִשְׁכָּרוּן
וכולם ידעו שאני ד' מושיע אותך, ולא באה הישועה במקרה,	וַיֵּדְעוּ כָּל בָּשָׂר כִּי אֲנִי יָד וְד מוֹשִׁיעַךְ
ואני ד' גואל אותך שאני החוזק של יעקב.	וְג אֶלְךָ אֲבִיר יַעֲקֹב:

(א) **שָׁמְעוּ אֵימִים אֵלַי** תשמעו אלו שיושבים באיי הים אל ד', **וְהִקְשִׁיבוּ לְאֵמִים מְרְחֹוק** ותקשיבו האומות שגרים רחוק מארץ ישראל, **יָד וְד מִבְּטָן קִרְאֲנִי** כבר מבטן אמי קרא לי ד' בשם ישעיהו, לרמוז שאתנבא על ישועות, **מִמְעֵי אֲמִי הַזְכִּיר שְׁמִי:** כופל הדבר: מהמעים של אמי הזכיר את שמי ישעיהו. (ב) **וַיִּשָּׂם פִּי כְּחָרֵב חֲדָה** ועשה את פי כמו חרב מחודדת, להוכיח את הרשעים, והתנבא נבואות של פורענות על הרשעים, **בְּצַל יָדוֹ הִקְבִּיאֲנִי** בצל של יד ד' החביא והסתיר אותי, שלא יוכלו לפגוע בי, **וַיִּשְׁימֵנִי לְחֶץ בְּרוּר** ועשה אותי כמו חץ נקי מחלודה, שאוכיח ואתנבא, **בְּאִשְׁפְּתוֹ הִסְתִּירֵנִי:** כיון שהמשיל את ישעיהו לחץ, הזכיר שד' הסתיר אותו, כמו בתוך נרתיק החיצים שנקרא שפה. (ג) **וַיֵּ אָמַר לִי עַבְדִּי אַתָּה** ישעיהו אומר, ד' אמר לי, אתה מוכן לעשות שליחותי, כמו עבד לאדונו, **יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר:** ד' אמר לי שהוא מתפאר בי, ככל עם ישראל כולו. (ד) **וַאֲנִי אָמַרְתִּי** אמרתי, כשראיתי שאינם מקבלים דברי התוכחה, **לְרִיק יִגְעֵתִי** לחינם עמלתי, ולא אקבל שכר, עבור מה שהוכחתי אותם, **לֵת הוּ וְהִבֵּל כִּי כָלִיתִי** לדבר ריק, ולדבר שאין בו ממשות, בזבזתי את הכח שלי, **אֲכֹן מִשְׁפָּטִי אֶת יָד וְד** אבל באמת משפט תשלום השכר נמצא אצל ד', וישלם לי שכר, כיון שעשיתי את מה שמוטל עלי, **וּפְעַלְתִּי אֶת אֵל הַי:** כופל

הדבר: ושכר הפעולה שלי, נמצא אצל אלוקי. (ה) **וְעַתָּה אָמַר יְדִידְךָ** ועכשיו אמר ד', **יּוֹצְרֵי מִבְּטָן לְעַבְדְּךָ לֹא** שברא אותי מהטן שאהיה לו לעבד, ללכת בשליחותו, **לְשׁוֹבְבֵי יַעֲקֹב אֵלָיו** שאחזיר בתשובה את יעקב שישוב אליו, **וְיִשְׂרָאֵל לֹא אֶלְלוּ** ושישראל יחזרו ויתאספו אל ד', **וְאֶכְבֵּד בְּעֵינַי יְדִידְךָ** וע"י זה אהיה מכובד בעיני ד', **וְאֵל הַיְהוָה עֲזִי:** ואלוקי היה לי לחוזק, שלא יוכלו הרשעים לפגוע בי. כוונתו שאע"פ שלא קבלו את התוכחה שלו, היה נכבד בעיני ד', והיה לו לחוזק. (ו) **וַיֹּאמֶר ד' אֲמַר לִי, נִקְלָה זֹאת מִתְּנָה מִדְּאֵי קָלָה וְקִטְנָה עֲבוּרְךָ, מֵהֵיוֹתְךָ לִי עַבְדְּךָ** שתהיה שליח שלי, **לְהִקְיָם אֶת שְׁבֻטֵי יַעֲקֹב** להעמיד את שבטי ישראל באמונת ד', **וְנִצְרֵי \{וְנִצְוֵרֵי\} יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב** ואת ישראל שמוקפים במה שהיצה"ר מפתה אותם, להחזיר אותם אל ד', (וממשיל את זה לעיר שמוקפת בחיילים), **וְנִתְּתִיךָ לְאוּרֵי גוֹיִם** אלא אתן לך מתנה יותר גדולה, אעשה אותך למתנבא ומבשר על הגאולה העתידה, תהיה לאור לגוים, שיראו את הישועה, **לְהֵיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד קְצֵה הָאָרֶץ:** הישועה שלי תהיה מקצה הארץ ועד קצהו. (ז) **כֹּה אָמַר יְדִידְךָ גֹּאֲלֵי יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁוֹ** כך אומר ד' שגואל את ישראל, והוא הקדוש בישראל, **לְבַזֵּה נֶפֶשׁ** לעם ישראל שהם בזויים בנפשם, **לְמַתֵּעַב גוֹי** שכל אומה מואסת בהם, **לְעַבְדְּךָ מִשְׁלֵיִם** כמו עבדים של כל מיני מושלים, **מְלָכִים יִרְאוּ וְקָמוּ** בזמן הגאולה, יראו אותם מלכי הגוים, ויקומו מפניהם, **שָׂרִים וְיִשְׁתַּחֲוּוּ** וכשיראו אותם שרים ישתחוו, **לְמַעַן יְדִידְךָ אֲשֶׁר נֶאֱמַן** ד' יעשה זאת לא לכבוד ד', אלא למען ד' שנאמן בהבטחתו שהבטיח שיהי עם ישראל, **קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל וַיִּבְחָרְךָ:** כופל הדבר: למען ד' קדוש בישראל שבחר בך. (ח) **כֹּה אָמַר יְדִידְךָ** כך אומר ד', **בְּעַת רְצוֹן עֲנִיתִיךָ** בזמן שתעשו את רצוני, אענה לכם כשתצעקו אלי להציל אתכם מצרתכם, **וּבְיוֹם יְשׁוּעָה עֲזַרְתִּיךָ** ובזמן שתצטרכו לישועה מצרות אעזור לכם, **וְאֶצְרֶךָ** ובכל דור אשמור אתכם שלא תכלו, **וְאֶתְּנֶךָ לְבְרִית עֵם** ואשים אתכם לעם שיש לו ברית אתי, **לְהִקְיָם אֶרֶץ** להקים את ארץ ישראל, **לְהַנְחִיל נְחִלֹת שְׁמֹת:** להנחיל לכם נחלות שבעבר היו שוממים. (ט) **לֵאמֹר לְאֲסוּרִים צְאוּ** מה שד' אמר שישמור את ישראל מכליה, זה עד שיגיע הזמן שיאמר ד' לישראל שהם אסורים בגלות, שיצאו, **לְאֲשֶׁר בַּחֲשֵׁךְ הִגְלוּ** לאלו שהסתתרו במקומות חשוכים מפחד מאויבים, יאמר להם התגלו ותצאו לאור היום, **עַל דְּרָכִים יִרְעוּ** יהיה להם מרעה בדרכים, אע"פ שבדרך כלל אין שם מרעה, **וּבְכָל שְׁפִיִּים מְרַעִיתֶם:** ובכל המקומות הגבוהים שבדרך כלל אין שם מרעה, יהיה להם שם מרעה.

הכוונה שאע"פ שיחזרו דרך המדבר, יהיה להם כל צרכם. (י)
לֹא יִרְעִבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ לא יהיו רעבים, ולא יהיו צמאים, בדרך חזרתם מהגלות, **וְלֹא יִכַּם שָׂרֵב וְשָׁמֵשׁ** לא יכאיבו להם החום שיש באויר וגם לא השמש, **כִּי מִרְחֹמֶם יִנְהֲגֵם** כי ד' שמרחם עליהם, ינהיג אותם, **וְעַל מְבוּעֵי מַיִם יִנְהֲלֵם:** ובמקום שיש מים נובעים, ינהיג אותם. (יא)
וְשָׁמְתִי כָּל הָרִי לְדֶרֶךְ ואשים את כל ההרים לדרך כבושה וסלולה, **וּמִסֵּלֹתַי יִרְמֹזוּ:** ובמסילות שילכו, המקומות שיש בהם עמקים יתרוממו, כדי שהדרך תהיה ישרה, ויוכלו ללכת בה. (יב) **הֲנֵה אֱלֹה מִרְחֹק יִבְאוּ** הנה מקצת מהיהודים יבואו מרחוק, הכוונה מצד מזרח, **וְהֲנֵה אֱלֹה מִצְפוֹן וּמִיָּם** ומקצת מהיהודים יבואו מצפון (זו בבל), וממערב (זו אשור), **וְאֱלֹה מֵאֲרָץ סִינַיִם:** ומקצת יבואו מארץ דרום. הנביא מתאר את גודל השמחה שתהיה בעולם, (יג) **רְנוּ שָׁמַיִם** השמים ישבחו, **וְגִילֵי אֲרֶץ** ותשמחי הארץ, **יִפְצְחוּ** \{וּפְצְחוּ\} **הָרִים רְנֵה** ותפתחו פה להרים קול של שמחה, ההרים, **כִּי נָחַם יְדֹוּד עָמוּ** כי ד' ניחם את עמו ישראל, **וְעַנְיָיו יִרְחֹם:** ואת ישראל שהם כמו עניים ירחם ד'. (יד)
וְתֵאמֶר צִיּוֹן עֲזֹבֵנִי יְדֹוּד ציון אומרת שד' עזב אותה, **וְאֵדֵנִי שִׁכְחֵנִי:** וד' שכח ממני. (טו) **הֲתִשְׁכַּח אֱשֶׁה עוֹלָה** ודאי שאין הדבר כך, כי האם יש כזה דבר שאשה שוכחת את הולד הרך, **מִרְחֹם בֶּן בִּטְנָה** האם יש כזה דבר שאשה תקשה את הלב שלה מלרחם על הבן שנולד ממנה, **גַּם אֱלֹה תִשְׁכַּחנָה** גם אם יקרה אי פעם שאלו תשכחנה את ילדיהן, **וְאֲנִי לֹא אֶשְׁכַּח:** אבל אני לא אשכח אותך אף פעם. (טז) **הֲן עַל כְּפַיִם חִקֵּי תִיךְ** הרי אתם זכורים אצלי, כאילו שאתם חקוקים על כף ידי, **חֹמֹתֶיךָ נִגְדִי תְּמִיד:** החומות שלך תמיד עומדים לנגד עיני, לזכור מהם ולבנות אותם. (יז) **מִהָרוּ בְּנֵיךָ** הבנים שלך מיהרו לשכוח את ארץ ישראל יותר מהר ממה שאני שכחתי, **מִהָרְסִיךָ וּמִחֲרִבֶיךָ מִמֶּךָ יֵצְאוּ:** ההורסים והמחרבים את הארץ שלך, יצאו ממך, ולא אני החרבתתי. (יח) **שָׂאִי סְבִיב עֵינֶיךָ וּרְאִי** את ציון תרימי את עיניך מסביב וטראי, **כֹּלֶם נִקְבְּצוּ בָּאוּ לָךְ** כל הבנים שלך התאספו ובאו אליך חזרה, **חִי אֲנִי נָאִם יְדֹוּד** נשבע ד' כמו שאני חי, **כִּי כֹלֶם כְּעַדִּי תִלְבְּשִׁי** כי כל הבנים שלך יפארו אותך, כמו תכשיט יפה, **וּתְקַשְׂרִים כְּכֹלָה:** ותקשרי אותם בצואר ליופי, כמו כלה שקושרת בחוטי משי את השער שלה. (יט) **כִּי חֲרַב תִּיךְ וְשָׁמְתִיךָ** כי הדאגה שהיה לך מהחורבות והמקומות השוממים, כבר לא תהיה לך דאגה, **וְאֲרֶץ הָרְסִתֶךָ** וכבר לא תהיה לך דאגה מהארץ ההרוסה שלך, **כִּי עַתָּה תִצְרִי מִיּוֹשֵׁב** כי עכשיו הכל יהיה מיושב באנשים, עד שיהיה המקום

צר מרוב בני אדם, וְרָחֵקוּ מִבְּלָעֵיךָ: ויהיו רחוקים ממך כל אלו שהיו משחיתים אותך. (כ) **עוֹד יֵאמְרוּ בְּאָזְנֶיךָ עוֹד יִגִּיעַ זְמַן שִׂיאֲמָרוּ לְךָ בְּאָזְנִים שֶׁלְךָ, בְּנֵי שֶׁכְּלִיךָ** הבנים שהיו אבודים ממך, **צֵר לִי הַמָּקוֹם** צר לנו המקום מחמת ריבוי היושבים שם, **גִּשְׁהָ לִי וְאַשְׁבֵּה: כֵּל אֶחָד יֵאמֵר לְחֹבֵר שְׁלוֹ, תִּתְרַחֵק כְּדֵי שִׁיְהִיָּה לִי מָקוֹם לִשְׁבֹּת. (כא) וְאָמַרְתָּ בְּלִבְבְּךָ וְאִז תִּחְשְׁבִי בִּלְבָב, מִי יֵלֵד לִי אֶת אֱלֹהִים מִהֵיכַן הִגִּיעוּ כֵּל כֶּךָ הִרְבֵּה אֲנִישִׁים, וְאֲנִי שֶׁכֹּלְהָ וְהָרִי הִרְבֵּה זְמַן שֶׁהִילְדִים אֲבוֹדִים מִמֶּנִּי, וְגִלְמוּדָהּ וְאֲנִי נִמְצָאת לְבַדִּי יַחֲדִידִית, גִּלְהָ וְסוּכָהּ הָרִי הַבְּנִים שֶׁלִּי גִלּוֹ וְסָרוּ מִמֶּנִּי, וְאֱלֹהִים מִי גִדְּלָ וְאִלּוֹ הַבְּנִים מִי גִידְּלָ אֹתָם, הֵן אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי הָרִי אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי בְּעַצְמִי, אֱלֹהִים אֵיפֹה הֵם: אֱלֹהִים שְׁבָאוּ מֵאִיזָה מָקוֹם בָּאוּ. (כב) כִּי הָאֵמַר אֲדֹנָי יֵד וְדָ כֵּן אֹמֵר דִּי אֱלוֹקִים, הִנֵּה אֲשָׂא אֶל גּוֹיִם יְדֵי הִנֵּה אֲרִים אֶת הַיָּד שֶׁלִּי לְגוֹיִם, לְרִמּוֹז לְהֵם שִׁיבִיאוּ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָם, וְאֶל עַמִּים אֲרִים נְסִי וְאֵל הַעַמִּים אֲרִים מִקַּל גְּבוּהָ, וְהִבִּיאוּ בְּנֵיךָ בְּחֹץ וְיִבִּיאוּ אֶת הַבְּנִים שֶׁלְךָ בְּכַנֵּף בְּגֵדָם, וּבְנֵי תֵיךָ עַל כֶּתֶף תִּנְשָׂאנָה: וְהַבְּנוֹת שֶׁלְךָ תִּהְיֶינָה נִסְחָבוֹת עַל הַכְּתָפִים. הַכוֹוֹנָה שִׁיבִיאוּ אֹתָם בְּדֶרֶךְ כְּבוֹד. (כג) וְהִיוּ מְלָכִים אֲמֹנֶיךָ הַמְּלָכִים יִהְיוּ הַמְּגַדְלִים שֶׁלְךָ, וְשָׂרוֹתֵיהֶם מִיִּנִיקֶיךָ וְהַשְּׂרוֹת יִנִּיקוּ אֶת בְּנֵיכֶם, אֲפִיִם אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ עַל פְּנֵיהֶם יִפְּלוּ עַל הָאֶרֶץ וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ, וְעַפְרָ רִגְלֶיךָ יִלְחָכוּ וְאֶת הָעַפְרָ שֶׁבְּגִלְיֶיךָ יִלְקָקוּ, הַכֵּל עֲנִין הַכְּנַעֲנָה, וְיִדְעַתְּ כִּי אֲנִי יָד וְדָ אִז תִּדְעִי שֶׁאֲנִי דִי בְּעַל יְכוּלָתִי, אֲשֶׁר לֹא יִבְשׁוּ קַוֵּי: לֹא יִתְבַּיִשוּ אִלּוֹ שִׁמְקוּיִם לְךָ, כִּי יִתְקִיִם הַדְּבַר. (כד) הִיִּקַּח מִגְּבוּרַת מְלָקוֹחַ אֶתְּם חוֹשְׁבִים שְׂאֵי אֲפִשֶׁר לְקַחַת מֵעִשׂוֹ הַגְּבוּרָה אֶת הַשְּׁלָל שֶׁלְקַחַתְּ, וְאִם שְׁבִי צְדִיק יִמְלֹט: וְאֶתְּם חוֹשְׁבִים שְׂאֵי אֲפִשֶׁר לְקַחַת אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁלְקַחַתְּ, שְׁקוּיִים שְׂבִי, שֶׁלְקַחַתְּ אֹתָם מִיַּעֲקֹב הַצְּדִיק. (כה) כִּי כִּי הָאֵמַר יָד וְדָ כִּי כֵּן אֹמֵר דִּי, גַּם שְׂבִי גְבוּרַת יִקַּח שְׂבָאֵת כֵּן אֲפִשֶׁר לְקַחַת אֶת הַבְּהֵמוֹת מִיַּד עִשׂוֹ הַגְּבוּרָה, וּמִלְּקוֹחַ עֲרִיץ יִמְלֹט וְאֶת הַשְּׁלָל שֶׁלְקַחַתְּ עִשׂוֹ הַחֲזֵק אֲפִשֶׁר לְהַצִּיל מִיָּדוֹ, וְאֶת יְרִיבְךָ אֲנִי כִּי אֲרִיב וְעַם אִלּוֹ שְׂרָבִים אֶתְּךָ אֲנִי אֲרִיב, וְאֶת בְּנֵיךָ אֲנִי כִּי אוֹשִׁיעַ: וְאֶת הַבְּנִים שֶׁלְךָ אֲנִי אֲצִיל. (כו) וְהִאֲכַלְתִּי אֶת מוֹנֵיךָ אֶת בְּשָׂרָם וְאֲנִי אֲאָכִיל אֶת הַחַיּוֹת אֶת הַבֶּשֶׂר שֶׁל אִלּוֹ שְׂצִיעֵרוּ אֹתְךָ בְּאוֹנָאת דְּבָרִים, וְכַעֲסִיס דָּמָם יִשְׁכְּרוּן וְכִמוּ יִין שֶׁנִּסְחַט מִהַעֲנָבִים אֲשַׁקֶּה אֶת דָּם הָאוֹיְבִים לְעוֹפּוֹת, וְהֵם יִשְׁתַּכְּרוּ מִרּוֹב דָּם, וְיִדְעוּ כֵּל בְּשָׂרָם כִּי אֲנִי יָד וְדָ מוֹשִׁיעַ וְכֹלָם יִדְעוּ שֶׁאֲנִי דִי מוֹשִׁיעַ אֹתְךָ, וְלֹא בָּאָה הַיְשׁוּעָה בְּמִקְרָהּ, וְגִ' אֶלְךָ אֲבִיר יַעֲקֹב: וְאֲנִי דִי גּוֹאֵל אֹתְךָ שֶׁאֲנִי הַחֲזֵק שֶׁל יַעֲקֹב.**

